

két pont: 1. «Az egyetemek, mint a tudományos munkásság közép-pontjai legalkalmasabb színhelyei a néptanítóképzésnek is és semmi mással teljesen nem helyettesíthetők.» 2. «Jövőre tehát az összes tanítóknak az egyetemen való előkészülésére törekszünk.» Paulsen bebizonyítja, hogy az első pont csalódáson alapúl, a második pedig lehetetlenség. Azt óhajtja, hogy a mozgalom elé elérhető célokat tűzzenek s ne képteleneket, mert így még a lehetséges részek elérését is kockáztatják. — E cikkekre felel *Ries* egészen ellenkező álláspontról. Paulsen felszólalásában elismeri a nagy jóindulatot, de azt fejtegeti, hogy jórészt téves e felfogása, mert nem ismerte fel az idézett kívánságok legbensőbb indító okait. — *Barth* leipzig-i tanár a nevelés hatalmáról szólva, azt vizsgálja, hogy a nevelő tényezők között a tulajdonképeni nevelésnek milyen szerepe van. Az a gondolat támadhat ugyanis, hogy a többi tényezőknek lehet köszönni mindent, magának a nevelésnek semmit. Ezzel szemben a tényeknek három csoportját tárja elő *Barth* s úgy látja, hogy az állati ösztönök átalakulása, a sugallás (suggestio) hatása, a szellemi és erkölcsi tekintetben csekély értékű gyermekeken elért eredmények alkalmasak arra, hogy a nevelés hatalmában való bizalmat helyre állítsák.

i. s.

★

Monatsschrift für höhere Schulen. Herausgegeben unter Mitwirkung namhafter Schulmänner, Universitätslehrer und Verwaltungsbeamten von Dr. R. Köpke und Dr. A. Mathias, vortragende Räten im Königl. Preuss. Kultusministerium (III. Jahrgang 1904. I. Heft).

E kiváló német folyóirat első füzetében dr. A. Mathias, a folyóirat egyik szerkesztője Mommsen Tivadarnak életét és fejlődésének menetét mutatja be. Különösen méltatja Mommsen működését, mint történetíróét, s főleg azon eszméket fejtegeti, melyekkel Mommsen az idegen nyelvek tanítása felől hozzá intézett kérdésekre válaszolt. S hogy Mommsen, mint a római történelem legalaposabb ismerője a klasszikus nyelvek tanítása mellett szólalt fel, azt külön hangsúlyoznom is felesleges. Habár a modern nyelvek tanítását, főkép a francia és angolét is szükségesnek tartotta. E téren tehát Mommsen teljesen Goethe elvét vallotta, ki azt állította, hogy: «Wer fremde Sprachen nicht kennt, weiss nichts von dem eigenen». O. Weissenfels berlini tanár Försternek «Lebensfragen und Lebensbilder» című művét mutatja be, melyben Förstert, mint a társadalmi és ethikai nevelés német apostolatát állítja oda. *Wirk* Pál Bornecque Henriknek a lille-i egyetem tanárának a porosz iskolákra vonatkozó bírálatát teszi szavá. Fel-tűnően érdekes, hogy a francia pædagógus a német iskolák organizációját a franciáké fölé helyezi. A könyvismertetések nagy száma

zárja be a folyóirat első füzetének érdekes tartalmát. II. füzet (február). Dr. Genz tanár «Die praktische Ausbildung für das Lehramt» c. cikkében a német középiskolai tanárképzés kinövéseit és hátrányait mutatja ki. Thaer «Differentialrechnung auf Realanstalten» c. értekezésében Holzmüller tanárral polemizálva, a differenciálszámításnak a reáliskolában való tanítása mellett tör pálcat. Herold Tivadar 1901-ik évben a párisi állami középiskolákat meglátogatta, s ezen alkalommal szerzett impresszióiról számol be «Gesamtinteresse und Einzelunterricht in den höheren Schulen Frankreich's» című tanulmányában, melyben kiváltkép a Franciaországban dívó jutalmazási rendszer ellen kelt ki, mely a tanulók becsvágyát szinte túlságig fölkelti. A «Könyvismertetés» c. rovat ez utóbbi években megjelent német olvasókönyveket együttesen ismerteti.

3. és 4. füzet (március és április) kettős füzet. Az első cikket dr. B. Gaster antverpeni igazgató írja «Der Einfluss der Schulreform auf die deutschen Auslandsschulen; ein Wort für die Oberrealschule» cím alatt a főreáliskolák egyenlő jogosításáért száll síkra. Busse Adolf pedig «Die Ruderübungen der Schüler höherer Lehranstalten» című értekezésében a csónakversenyek megtartását ajánlja a német diákoknak. Végül Henchel Pál «Zum Gesangsunterricht» című tanulmányában az énektanítás metódikáját tárgyalja. A kettős füzet végén a német középiskolák 1902/3. tanévben megjelent értesítőiben található program-értekezéseinek megbeszélését találjuk. (tj.)

MAGYAR PÆDAGOGIAI TÁRSASÁG.

Felolvasó ülés 1904 okt. hó 29-én.

Jelen vannak: *Fináczy Ernő* dr. elnöklése alatt Angyal Dávid, Beöthy Zsolt, Bartos Fülöp, Badics Ferencz, Beke Manó, Böngérfi János, Ferenczy József, Goldzieher Ignác, Gyulai Pál, Himpfner Béla, Heinrich Gusztáv, Hegedűs István, Kovács János, Kovács Rezső, Kemény Ferencz, Molnár István, Málnai Mihály, Miklós Gergely, Nagy László, Négyesy László, Radó Vilmos, Reif Manó, Szily Kálmán, Waldapfel János, Zsengeri Samu, Trájtler Károly, utóbbi mint jegyző. Ezeken kívül számosan férfiak és nők mint vendégek.

I. Elnök üdvözlí a Társaság tagjait és az ülést megnyitja. Meleg szavakkal üdvözlí még a mai ülés előadóját, *Kármán Mór*t, mint a Társaság alelnökét és örömének ad kifejezést, hogy hosszú hallgatás után újra megszólal körünkben. *Kármán* a megemlékezést köszöni és ígéretet tesz arra nézve, hogy bármikor szívesen rendelkezésére áll a Társaságnak.